

"Zbornik radova", Sveska 40, 2004.

Pregledni rad - Review

***ZEMLJIŠNA POLITIKA MAĐARSKE U SKLOPU
PRIJEMA U EVROPSKU UNIJU***

Somogyi, Sándor¹

IZVOD

Obrađuje se problem zemljišne politike Evropske unije i Mađarske što treba da bude usaglašeno sa razvojem multifunkcionalne poljoprivrede. Zajednička agrarna politika je u evoluciji. Ovaj dokument narednih godina prerasta u Zajedničku politiku agrarnog i ruralnog razvoja. Subvencioniranje će se sve više vezati za ruralni razvoj a ne za poljoprivrednu proizvodnju. Ovaj značajan dokumenat izričito se ne bavi problemom zemljišne politike, nego to prepušta nacionalnim politikama. Postoje međutim odgovarajući zahtevi, smernice i indirektne mere Evropske unije sa kojima kanališe zemljišnu politiku u željenom pravcu. Kandidati za učlanjenje preduzimaju mere da ne dođu u koliziju sa Zajedničkom agrarnom politikom i Zajedničkim dostignućima (Acquis communautaire) članica Evropske unije. To se odnosi jednim delom na usklađivanje zakonskih propisa uz sačuvanje nacionalnih interesa, a sa druge strane na uspostavljanje sistema institucija, registara proizvođača, sistema za identifikaciju parcela i drugih potrebnih elemenata za korišćenje sistema subvencija. Sistem institucija i predviđeno funkcionisanje se prikazuje na primeru Mađarske.

KLJUČNE REČI: CAP, CARPE, Evropska unija, fizički blok, identifikacija parcela, multifunkcionalnost, registar proizvođača, ruralni razvoj, subvencije, zemljišna politika

Uvod

Tri modela poljoprivrede se mogu determinirati u svetu:

1. Monofunkcionalna poljoprivreda u nerazvijenim zemljama, sa većom gustinom stanovništva, slabim resursima proizvodnje i infrastrukture.

1 Sándor Somogyi, profesor u penziji, 24 000 Subotica, Liffka Šandora 29, tel. 381 24 42 265, 8600 Keszthely, Fejér György u. 2/11, 36 83 319 153/ 36 83 312 330, E-mail: ss@georgikon.hu

2. Model robne proizvodnje visoke efikasnosti sa ciljem obezbeđenja sigurnih pozicija i primata na svetskom tržištu poljoprivrednih proizvoda (USA, Australija itd.).
3. Treći je model i strategija Evropske unije sa multifunkcionalnim agrarnim sektorom za obezbeđenje dovoljno kvalitetne hrane uz održivi razvoj, zaštitu okoline, očuvanje biodiverziteta, obezbeđenje odgovarajućih uslova života, dohotka stanovništva i normalnog ruralnog i prostornog razvoja (Vadnal, 2003, Rabinovicz, 1999). Haniotis (2002) je nazvao paradoksom takvo očekivanje da multifunkcionalna poljoprivreda obezbeđuje toliko kvaliteta i da bude jeftina. Evropska unija priznaje potrebu subvencioniranja svoje poljoprivrede zbog većih troškova, ali s obzirom raspolaganje sa dovoljno kvalitetne hrane nije zainteresovana za povećavanje proizvodnje i brani tržište raznim sredstvima od konkurencije.

Mađarska, pa i druge zemlje u Evropi, uglavnom prate razvoj ovakvog modela poljoprivrede, s tim da su ekonomski potencijali subvencioniranja mnogo slabiji.

Zadatak je ovog preglednog rada da prikaže osnovne karakteristike agrarne politike Evropske unije, najvažnije probleme pripreme za učlanjenje na primeru Mađarke sa akcentom na zemljišnu politiku.

Proces transformacije Zajedničke agrarne politike (CAP)

Osnove CAP su položene 1958. godine u Streesi -. Italija. Od onda je pretrpela mnoge izmene, ali je i danas jedna od najvažnijih ali i najdiskutabilnijih zajedničkih politika Evropske unije (13). Najvažnije faze razvoja su bile:

- Period rasta od 1958. do sredine 1970.
- Period korekcija od sredine 1970. do 1992.
- Reforma u 1992.
- Agenda 2000.

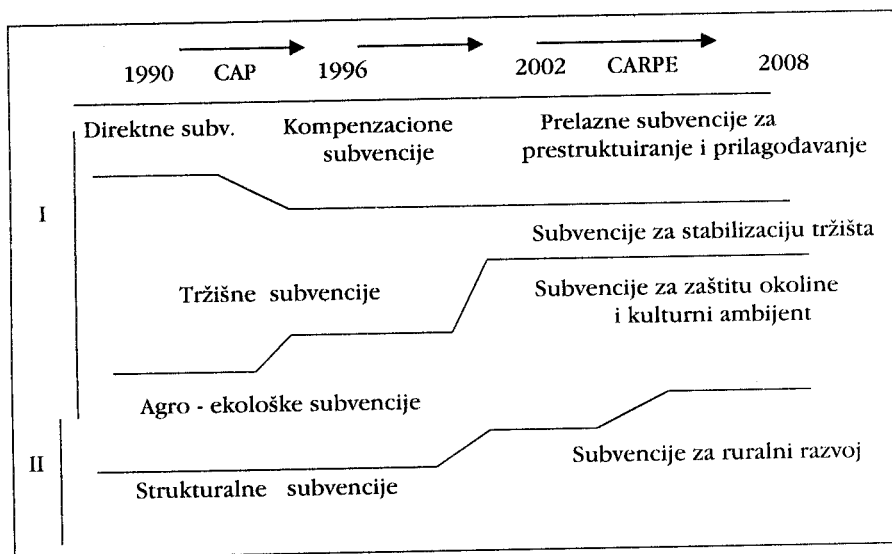
Po Rimskom sporazumu glavni ciljevi CAP su bili:

- Povećanje poljoprivredne proizvodnje i obezbeđenje odgovarajućeg životnog standarda poljoprivrednika.
- Stabilizacija tržišta.
- Obezbeđenje snabdevenosti stanovništva.
- Snabdevanje potrošača uz prihvatljive cene (Halmai, 1995).

Reforme su poboljšavale mehanizme CAP, ali ti procesi nisu prestale. Značajnu promenu je predstavljala Agenda 2000 koja je već imala za cilj:

- Da se započne prelazak sa subvencioniranja proizvodnje na direktna plaćanja farmera.
- Da se smanje ekonomske distorzije prouzrokovane sa CAP.
- Da se pomogne poljoprivredi u pogledu izazova liberalizacije svetskog tržišta.
- Da se pripremi prelazak na integralnu ruralnu razvojnu politiku.

Uticaj reforme CAP i planirane promene strategije mogu se videti na grafikonu 1.

Legenda / Key: I. Stub subvencioniranja proizvodnje / Production subvention column
II. Ekosocialni stub subvencioniranja / Ecosocial subvention column

Graf. 1. Transformacija CAP-a
Graph. 1. Transformation of CAP

Legenda / Key: I. Stub subvencioniranja proizvodnje / Production subvention column II. Ekosocialni stub subvencioniranja / Ecosocial subvention column

Najbitnije je ono što će se dogoditi u budućće. CAP se transformiše u Zajedničku politiku agrarnog i ruralnog razvoja (CARPE) sa osnovnim sloganom: "Obezbediti ekonomski efikasnu i ekološki održivu poljoprivredu uz stimulisanje integralni razvoj ruralnih područja" sa:

- Stabilizacijom tržišta (Market stabilisation)
- Isplatama za ekološki i kulturni ambijent (Environmental and cultural landscape payments)
- Inicijativom za ruralni razvoj (Rural development incentives)
- Izdvajanjima za pomoć u prilagođavanju tokom tranzicionog perioda (Transitional adjustment assistance) (Njegovan, 2003).

Duže vremena se razmatraju uslovi, mogućnosti i strateški ciljevi reforme CAP. Pregovori ministara poljoprivrede Evropske unije su završeni 26. juna 2003. u Luksemburgu. Izgleda da je Evropskoj uniji dosta brda maslaca, prinudnog otkupa svinjskih polutke i sl. Radije plaća poljoprivrednicima po drugim osnovama nego da rešava probleme viškova hrane i da permanentno vodi diskusije sa SAD zbog eksportnih subvencija i distorzionog uticaja istih na svetskom tržištu hrane. Iznos subvencija se ne smanjuje, nego se čak i povećava godišnje sa 1%, ali će se prevashodno preorjentisati na razvoj rurala. Reforma se fokusira na kvalitet okoline, sigurnost i kvaliteta hrane, uslove držanja domaćih životinja. Suštinski gledano, neće se subvencionirati proizvodnja na bazi kvota.

nego proizvođač na bazi površine. Ukidanje subvencioniranja količina proizvoda neće preferirati intenziviranje, nego čuvanje zemljišta u kulturnom stanju.

Mere za pripremu kandidata za priključenje Evropskoj uniji

Formulisana su tri mehanizma za transfer pomoći kandidatima vezano za ruralni razvoj:

- PHARE (Pologne, Hongrie Aide a la Reconstruction économique) je uspostavljen 1989 godine za potpomaganje promene strukture privrede. Godine 1996. je proširen na 13 država, kao program namenjen izgradnji institucija i reformisanja administracije.
- ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) je program pomoći namenjen velikim infrastrukturnim zahvatima u oblasti transporta i zaštite okoline.
- SAPARD (Special Accession for Agriculture and Rural Development) koja je ponudila 15 mera za unapređenje ruralnog razvoja. Od tih mera 11 su zajedničke i za zemlje članice a 4 su specifične za SAPARD. Ove specifične mere se odnose na:
 - kontrolu kvaliteta, veterinarsku zaštitu, fitosanitarnu zaštitu i zaštitu potrošača,
 - uspostavljanje udruženja proizvođača,
 - uspostavljanje i unapređenje katastarsa,
 - tehničku pomoć za mere sadržane u planovima ruralnog razvoja (Bogdanov, 2003).

Samo mera za uspostavljanje i unapređenje katastarsa se odnosi na pripreme, koje su povezane direktno i sa zemljišnom politikom.

Mere preduzete u Mađarskoj u procesu pripreme za učlanjenje u Evropsku uniju

CAP se realizuje smernicama, naredbama i odlukama. Nacionalne regulative se usklađuju sa smernicama, dok su naredbe Evropske unije direktno primenljive kod svih članica. Pravne regulative agrara u Mađarskoj su još ranije usklađene sa Evropskom unijom zbog značajnog izvoza proizvoda.

Zadacima harmonizacije pravnih dokumenata koordinira Ministarstvo prava a na osnovu nacionalnog programa. Koliko je to obiman zadatak vidi se iz sledećih podataka: Acquis communautaire (Zajednička dostignuća tj zajednička prava i obaveze, u daljem tekstu ZD) je oko 80.000 stranica pravnog teksta podeljenog u 31 poglavlje. Domaće regulative je trebalo usaglasiti sa tim ogromnim materijalom. Teško bi bilo ukratko, ali sveobuhvatno prikazati sve zakone i uredbe koje su morale biti pregledane i harmonizirane sa pravnim regulativima Evropske unije. Ilustracije radi, pominjemo Odluku broj 2212/1998 (IX.30) Vlade Mađarske (14) o programu harmonizacije pravnih dokumenata, koja je za period od 1998. do početka 2002. predviđela harmonizaciju preko 260 pravnih akata u domenu poljoprivrede i prehrambenih proizvoda.

Zajednička i nacionalne zemljišne politike u Evropskoj uniji

Plodno zemljište kao prostorno vezani resurs u Evropskoj uniji nije predmet slobodne tržišne konkurencije, nego je deo odlučivanja na bazi nacionalnog suvereniteta država - članica.

ZD takođe se ne odnosi na promet, vlasništvo, korišćenje i zemljišno pravne odnose. Međutim, u vezi prijema novih članica postoje osnovni zahtevi da:

Zemlja kandidat ima tržišnu privredu i da je obezbeđeno normalno funkcionisanje činioca proizvodnje, pa tako i zemljišta.

- Zemljište treba da je prevashodno u privatnom vlasništvu i da nema smetnji pred slobodnim prometom.
- Treba da postoji registar zemljišta i institucija hipotekarnog kreditiranja.

Evropska unija vrši i određen uticaj na odnose u zemljišnoj politici članica na dva načina:

- Isključenošću diskriminacije državljana drugih članica Evropske unije u pogledu posedovanja i korišćenja zemljišta.
- Strukturalnom zemljišnom politikom Evropske unije.

U pogledu strukturalne politike treba napomenuti da:

- Već od 1958. godine u centru strukturalne politike je bilo porodično gazdinstvo racionalne veličine.
- Koncentracija poljoprivrednih površina se odvijala u celom tom periodu i prosečna veličina gazdinstava se skromno ali stalno povećavala. (Članice Evropske unije su davale strukturalne subvencije za poboljšanje strukture gazdinstava i od 1987. do 1990. je potrošeno 978,6 miliona tadašnjih ECU-a, ali sa skromnim rezultatima (Farkasné, 1998).
- Sa promenom ciljeva korišćenja zemljišta, jačanjem regionalne politike, ruralnog razvoja i zaštite okoline već od 1988. godine se subvencionira odmaranje zemljišta.
- Od reforme CAP 1992. godine uvedeno je odmaranje zemljišta na nivou od 15% površine velikih kultura, što je smanjeno na nivo od 5 % počev od 1996. godine.
- Obaveza odmaranja zemljišta se ne odnosi na manje poljoprivredne proizvođače koji su dobijali kompenzaciju za manje od 92 tone žita, uljanih ili proteinskih biljaka.
- Sa isključenjem zemljišta iz proizvodnje (set-aside) otvaraju se mogućnosti za zaštitu okoline i prirodne sredine sa uvođenjem ekstenzivnog privređivanja, pošumljavanjem, izdvajanjem nacionalnih parkova i zaštićenih površina.

Prema tome, klasičan način regulisanja zemljišnog prava tj. prometa, korišćenja, nasleđivanja zemljišta nije u domenu Evropske unije, nego je stvar nacionalne politike zemalja članica. Najvažnije regulative u sklopu nacionalnih politika se odnose na (Tanka, 3003):

- Ograničavanje prava sticanja vlasništva nad zemljištem. Vrš se po pravilu maksimiziranje veličine poseda i ugovor o sticanju zemljišta po pravilu podleže odobrenju lokalnih vlasti.

- Po pravilu se reguliše minimalna i maksimalna veličina gazdinstava. Primera radi u Mađarskoj je izvršeno ograničavanje raspolaganja zemljištem na 300 ha ili 6.000 zlatnih kruna (Zemljišta u Mađarskoj u proseku imaju oko 21-22 zlatnih kruna.)
- Po pravilu se regulišu uslovi zakupa, da bi se garantovala sigurnost zakupca u pogledu svojih ulaganja i organizacije proizvodnje.
- Regulisanjem nasleđivanja se sprečava usitnjavanje gazdinstava.
- Javnim objavljivanjem uslova prodaje i davanja u zakup zemljišta obezbeđuje se prvenstvo prava kupovine i zakupa za neposredne susede i lokalne proizvođače.
- Država ili za to osnovana agencija dobija pravo kupovine zemljišta i formiranja interventnog zemljišnog fonda, koja služi za potpomaganje arondacije zemljišta.
- Preferira se racionalno korišćenje zemljišta sa poreskom politikom i politikom finansiranja proizvodnje.

Poseban problem predstavlja sticanje zemljišnog poseda od strane pravnih lica. U Evropskoj uniji jedino u Francuskoj je dozvoljeno pravnim licima da steknu zemljište. Pored toga samo banka može da bude vlasnik zemljišta u prelaznom periodu od najviše 3 godine u skladu sa založnim pravom. U tom periodu zemljište prenosi na fizičko lice uz nadoknadu svojih materijalnih prava.

Nadležna komisija Evropske unije predlaže nešto drugačije ponašanje za zemlje kandidate za priključenje. U Strateškoj studiji o poljoprivredi za Samit u Madridu, 1995. u decembru piše: "Privatizaciju će slediti prirodna ekonomska selekcija tipova sektora vlasništva i veličine gazdinstava. Politika pojedinih Vlada treba da potpomaže takav ekonomski proces i treba podjednako da tretiraju sve tipove organizacija i veličina gazdinstava."

Oko ovakvih stavova su zaoštrene diskusije u mnogim zemljama, tako i u Mađarskoj. Smatra se da je to element i uticaj globalizacije. Postavljaju se pitanja sektorske ravnopravnosti različitih oblika organizacije gazdinstava i uslova funkcionisanja tržišta zemljišta u slučaju pojavljivanja pravnih lica na tržištu zemljišta. Smatra se da će to dovesti do formiranja veleposeda pod kontrolom stranog kapitala, do gubitka zemljišta za domaće proizvođače koji ne raspolažu dovoljnim kapitalom ili finansijskom pozadinom.

Neki elementi zemljišne politike Mađarske

Privatizacija u Mađarskoj nije adekvatno rešila problem vlasništva nad zemljištem i problem strukture gazdinstava. Broj vlasnika zemljišta je 2,2 miliona. Po jednom vlasniku prosečno otpada 3,65 ha zemljišta ukupno, odnosno 2,14 ha oranica. Ako tome dodamo da zemljišni posedi se nalaze u 2,5 miliona komada, onda vidimo da usitnjenost još uvek dominira (18). Većina vlasnika zemljišta se ne bavi poljoprivrednom proizvodnjom, nego daje u zakup. Zbog toga struktura vlasnika i struktura korišćenja zemljišta se bitno razlikuje.

Oko 45 % zemljišta obrađuju društva ograničene odgovornosti i zadruge. Zadruge po pravilu ne poštuju originalne principe zadrugarstva, pa se može reći

da su bliski modelu velikih, profitno orijentisanih gazdinstava, koji su manje zainteresovani za prioritete CAP, kao što su zapošljavanje stanovništva, razvoj rurala, zaštita okoline i sl.

Oko 55 % zemljišnog fonda koriste fizička lica, ali sa vlasništvom nad zemljištem koja ispunjava uslove za robnu proizvodnju raspolaže samo oko 51.000 poljoprivrednih proizvođača.

Procenjuje se da je 60 % obrađenih površina je pod zakupom. Pod ovakvim uslovima nije iznenađujuće što se društva ograničene odgovornosti pojavljuju kao značajni zakupci ovih površina.

Po Szűcs-u (2003): Ovakvo izrazito odvajanje vlasništva i korišćenja zemljišta nije povoljno. Mnogi vlasnici u stvari samo spekuliraju na očekivano povećanje prometne cene zemljišta, što sprečava brže poboljšavanje strukture gazdinstava. Zbog toga je od izvanrednog značaja vezano za nabavku zemljišta obezbediti preferencije pa čak i pozitivnu diskriminaciju za aktivne poljoprivredne proizvođače.

Zemljišna politika u sadašnjem periodu se realizira prema važećem Zakonu o zemljištu (17) po kojem:

- Zemljište može kupiti samo domaće fizičko lice i to do 300 hektara ili 6.000 zlatnih kruna.
- Počev od 1994. regulative su isključili kupovinu zemljišta od strane pravnih lica, bez obzira da li su domaći ili stranci.
- Strana pravna lica mogu obrađivati zemljište do 300 ha samo u zakupu, dok domaća pravna lica mogu zakupiti najviše do 2.500 ha.
- Pravo prednosti uzimanja zemljišta u zakup pod javno objavljenim uslovima uvek imaju zainteresovani po sledećem redosledu: neposredni susedi, lokalni stanovnik, pravno lice. To takođe ima za cilj da ukрупnjava table i gazdinstva.

Zemljišna politika se susreće i sa sledećim problemima:

- Još uvek su značajne površine na korišćenju reorganizovanih nekadašnjih Seljačkih radnih zadruga. Površine bivših zadrugara predstavljaju nekakvu vrstu zajedničkog vlasništva. Vlasnici raspolažu samo idealnim delovima određenih površina. Parcelacija i konkretizacija vlasnika je u toku i očekuje se da država i dalje pomaže taj proces.
- Propisi već od 1994. godine zabranjuju za strance kupovinu zemljišta, ali oni ipak koriste po procenama oko 300 - 400.000 hektara protivpravno, na osnovu takozvanih "džepnih ugovora" i zakupa vezanih za 50 - 99 godina još od pre 1994. (16).
- Državni interventni fond treba da otkupi oko 500 - 700.000 hektara zemljišta koja je u zakupu i da iskoristi za podmirenje potreba formiranja porodičnih robnih gazdinstava i za uređenje zemljišnih površina.
- Kupovina zemljišta od strane stranaca je postalo izuzetno osetljivo pitanje, jer je u Mađarskoj zemljište jeftinije za 5-40 puta nego u zemljama Evropske unije. Smatra se značajnim dostignućem što je postignuto pri pregovorima o pridruživanju derogacija (produženje zabrane kupovine zemljišta) za strance za daljih sedam godina (sa proverom stanja tržišta zemljišta u trećoj godini). Period od 7 godina može biti i produžen još za tri godine, ako ne dođe do izjednačavanja prometne cene zemljišta sa Evropskom unijom (15).

- Počev od 2011. ili 2014. moraju se propisi menjati u smislu ukidanja diskriminacije stranaca. Regulative u pojedinim zemljama mogu biti različite ali članstvo u Evropskoj uniji isključuje diskriminaciju stanovnika drugih zemalja pri kupovini zemljišta, pa čak i diskriminaciju pravnih lica, ako je kupovina domaćim pravnim licima omogućena. Iz tih i sličnih razloga veoma je važno zemljišno pravo tako urediti da čuva nacionalne interese i da ne dođe u koliziju sa međunarodnim regulativama (Tanka, 1999).
- Smatra se najcelishodnijim pravo kupovine zemljišta za strance vezati za stalnu nastanjenost, lično korišćenje zemljišta i odgovarajuću stručnu spremu. To znači preuzeti one pravne formule drugih zemalja članica, koje ograničavaju promet i korišćenje zemljišta u korist domaćih proizvođača. Prema tome treba formulisati principe domaće zemljišne politike, stvarajući odgovarajuću strukturu gazdinstava, bez da zemljište masovno dođe u ruke stranaca a pravna rešenja u koliziju sa ZD a posebno sa smernicama slobodne cirkulacije kapitala i zaštite ljudskih prava u Evropskoj uniji.
- Takođe bi bilo od značaja oformiti Savet za politiku poljoprivrednih gazdinstava, specijalne sudove za pitanja zemljišta i lokalne organe za pitanja zemljišta, kao što je to prisutno i u nekim zemljama Evropske unije (Szücs, 2003)

Uslovi za korišćenje subvencija Evropske unije

Na osnovu sporazuma od 26. juna 2003:

- Uvešće se pojednostavljeni sistem isplata subvencija, jer će se obračuni vršiti po farmama kao proizvodnim jedinicama a ne na pojedine proizvode.
- Proizvođači sa manjim farmama neće biti na gubitku, jer će iznos subvencija od 5.000 evra biti granica iznad kojeg će se smanjiti isplate za 3, pa 4 i na kraju za 5 %.
- Uvešće se tzv. regionalni princip, što će omogućiti da se kvote unutar zemlje prilagođavaju specifičnostima regiona.
- Uživaće prednost oni koji će proizvoditi sa manjim opterećenjem prirodne okoline, boljim uslovima držanja stoke, to jest manje intenzivno.
- Ako preostaju pare od smanjenja direktnih isplata za farme, to će biti preliveno za razvoj rurala, to jest veće projekte poboljšanja uslova života u ruralnim područjima..
- Prema proračunima promene u subvencioniranju neće ozbiljnije pogoditi proizvođače žita, međutim ukidanje bazične cene mleka predstavlja iznenađujući potez. Ovo će smanjiti i interventnu cenu maslaca i mleka u prahu, što će prouzrokovati dalje prestrukturiranje govedarstva.

Korišćenje subvencija će biti pod kontrolom Ureda za poljoprivredu i ruralni razvoj (MVH) koji je osnovan 1. jula 2003. godine. Kao stožer Zajedničkog agrarnog institucionalnog sistema u Mađarskoj sprovodiće agrarnu politiku Evropske unije i kontrolu korišćenje subvencija. Završava se softver Sistema za upravljanje i kontrolu (IIR) u MVH koja obuhvata:

- Registar proizvođača,
- Sistem za identifikaciju poljoprivrednih parcela (MePAR)
- Jedinstveni sistem za evidentiranje i označavanje domaćih životinja (ENAR).

- Evidenciju zahteva za subvencijama i
- Sistem automatizovane kontrole.

Razvoj ovog komplikovanog softvera je u izvesnom zaostatku, pa se očekuju i određeni problemi u prvoj godini članstva. Nije slučajna reakcija dnevne štampe u sledećem smislu: "Gazde su u rukama informatičara" (Czauner, 2003).

Nakon učlanjenja u Evropsku uniju svakako počinje novo poglavlje u životu poljoprivrednih proizvođača Mađarske. Da bi bili uspešni i konkurentni na proširenom tržištu, koja funkcioniše po strogim pravilima, neophodno je potrebno da znaju propise i funkcionisanje osnovnih pilara dobijanja subvencija.

Registar proizvođača

Vlada je donela Odluku 9. septembra 2003. godine o registru proizvođača, što predstavlja preduslov korišćenja subvencija. Izdaje se registracioni broj svakom proizvođaču koji će važiti dok se dotični bavi poljoprivredom ili se ne odjavi iz registra. Naravno, ne treba svaki da se prijavi u registar. To je obavezno samo za onog ko želi koristiti subvencije.

Za ovaj registar ne treba svake godine ponovo prijaviti sve podatke, nego samo izmene koje nastaju i to u roku od 15 dana. Ovaj zahtev je veoma strog i neudovoljavanje ovoj obavezi može prouzrokovati gubitak prava na subvencije.

Registraciju proizvođača vrše ispostave Ureda za poljoprivredu i razvoj rurala i to od novembra meseca 2003. i pri tome poljoprivredni savetodavci pružaju svu pomoć zainteresovanim. Smatralo se da će se ovaj proces i završiti do kraja 2003. godine.

U registar se obuhvataju samo podaci koji su bitni za identifikaciju i za održavanje veza sa proizvođačima. Njima se izdaje i Potvrda o registraciji sa desetcifrenim identifikacionim brojem i sa identifikacionim podacima obuhvaćenim u registru.

Svi koji se registruju u datom roku, primiće Upitnik o takozvanim blokovima proizvođača, na kojem će prijaviti sve svoje fizičke blokove za subvencije po MePAR-u (objašnjenje fizičkog bloka pod sledećim naslovom). Onaj ko prijavi svoje podatke za identifikaciju svojih blokova, primiće paket za traženje subvencija u 2004. godini. Na ovaj način se ubrzava administrativni proces traženja subvencija.

Sistem za identifikaciju poljoprivrednih parcela (MePAR)

Korišćenje subvencija za poljoprivredu i ruralni razvoj ne bi bio rešiv bez odgovarajućeg sistema za identifikaciju poljoprivrednih parcela tj. prostorne informatike. Za tu namenu je stvoren MePAR. Naime zahtevi proizvođača za subvencije vezane za poljoprivredne površine moraju biti potkrepljene fotomapama na kojima se mogu njihove table identifikovati. MePAR je isključivi sistem identifikacije tabli (parcela) i osnov za utvrđivanje površina. Nikakvi drugi izvori podataka (npr. katastra nekretnina) se ne mogu uzeti u obzir.

U MePAR-u pod tablom ili parcelom se podrazumeva celovita površina na kojem proizvođač proizvodi jednu kulturu. Najbitnije osobine:

- Tabla se vezuje u ovom sistemu sa proizvođačem koji obrađuje zemljište a ne sa vlasnikom te površine. (Naravno ako vlasnik obrađuje površinu onda se vezuje za njega, ali kao proizvođača.)
- Utvrđuju se neto površine tabli jer se neobrađeni deo ne subvencionira.
- Table se iz godine u godinu mogu menjati adekvatno strukturi setve.

U MePAR-u se koristi i već spomenuti fizički blok kao kategorija. Fizički blok je veća površina poljoprivrednog zemljišta istog načina korišćenja, koja je oivičena lako uočljivim granicama, kao što su putevi, željezničke pruge, kanali, nasipi, šume. Jedan blok je po pravilu podeljen na više tabli. Ovi blokovi imaju za državu kao celinu jedinstveno važeće obeležavanje. Uz pomoć tog identifikatora veoma je lako utvrditi sve podatke o jednom bloku (lokacija, površina i sl.) Fizički blokovi su utvrđeni za celu teritoriju države od strane Instituta za geodeziju i daljinsko snimanje (Földmérési és Távérzékelési Intézet) na osnovu zahteva Ministarstva i MVH. Unutar fizičkog bloka različiti načini korišćenja zemljišta (oronica, travnjak, dugogodišnji zasad, šuma, ribnjak, ugrađena površina i infrastruktura) su utvrđeni obradom vazdušnih i vasijskih snimaka, kao i neposrednim pregledom teritorije.

Mape blokova će se programski obnavljati. Svake godine će se raditi nove fotomape za 1/3 države, što će omogućiti reviziju i obnavljanje blokova. Na preostale 2/3 površine zemlje će se vršiti revizije na osnovu podnetih prijava zainteresovanih.

Administracija i kontrola subvencija

Poljoprivredni proizvođači treba da identifikuju svoje table na MePAR mapama blokova, što će biti jednostavno s obzirom da su granice, različiti objekti i načini korišćenja zemljišta lako prepoznatljivi. Takođe će biti lako utvrditi i one delove - površine bloka koja se neće subvencionirati.

Poljoprivredni proizvođači će tražiti subvencije za svoje površine od MVH-a uz pomoć odgovarajućeg zahteva i mapa fizičkih blokova sa označenim tablama. Realno se očekuje da će u prvoj godini biti i grešaka u označavanju blokova i tabli, pa će se to blagovremeno korigovati i na taj način pripremiti proizvođače da u 2004. godini ne naprave greške u zahtevima za subvencije u 2005. godini.

Pored podnošenja zahteva za subvencije, MEH će koristiti MePAR i za kontrolu istih a u skladu sa finansijskom disciplinom kao zahtevom reformisanog CAP. Svi zahtevi će proći kroz filter za utvrđivanje bespravno označenih površina. Naime, u zahtevima označene parcele ne mogu površinski prevazići ukupnu površinu bloka koja ispunjava uslove da bude subvencionirana. Na osnovu ove kontrole će se utvrditi za koje parcele je podnet zahtev od više nego jednog proizvođača.

REZIME

- Zemlje Evropske unije i kandidati za članstvo razvijaju multifunkcionalnu poljoprivredu.
- CAP prerasta u CARPE.

- Programi Evropske unije, PHARE, ISPA i SAPARD pomažu pripremu kandidata za ućlanjenje.
- Zemlje kandidati za ćlanstvo se pripremaju harmonizacijom svojih zakona i izgradnjom odgovarajuće mreće institucija za funkcionisanje u Evropskoj uniji.
- Evropska unija ćlanicama prepuća zemljićnu politiku, s tim da moraju udovoljiti smernicama slobodne cirkulacije kapitala i iskljućenja diskriminacije graćana drugih zemalja ćlanica u pogledu posedovanja i koriććenja zemljića.
- Nacionalne zemljićne politike se formuliću u skladu sa tradicijama i ciljevima zemalja.
- Maćarska ima privatizacijom stvorene strukturalne probleme u poljoprivredi, što treba da rećava artikulacijom svoje zemljićne politike.
- Uslovi za koriććenje subvencija su veoma strogi, vezani sa postojanjem odgovarajućih institucija, sistema za upravljanje i kontrolu koriććenja subvencija, što treba da stupi u funkciju do ućlanjenja u Evropsku uniju.

LITERATURA

- Apagyí, Géza, Horváth, Gábor (2003): A földűgyi igazgatás az EU csatlakozás küszöbén, GIS OPEN, mart, Székesfehérvár.
- Bogdanov, Natalija (2003): Ruralni razvoj - Politika Evropske unije, stanje i perspektive u Srbiji, Simpozijum Agroekonomista, Poljoprivredni fakultet Beograd, 25-26. sept.
- Czauner, Péter (2003): Az informatikusok kezében a gazdák, Népszabadság, 24. Nov.. 12.
- Farkasné, dr. Fekete Mária: A földhasználat és az agrárpolitika összefűggése az Evropska zajednicarópai Űnióban - Angliai tapasztalatok, Doktorski rad, 1998.
- Halmi, dr. Peter (ured) (1995): Az Európai Űnió agrárrendszere, Mezőgazda, Budapest
- Haniotis, Tassos (2002): The midterm review and the new challenges for EU agriculture, EuroChoices, volume 1, number 3.
- Njegovan, Z. (2003): Okviri za ekonomsku integraciju Srbije, Simpozijum Agroekonomista, Poljoprivredni fakultet Beograd, 25-26. septembar.
- Rabinovicz E. (1999): Redesigning the CAP to meet challenges of EU enlargement and the WTO: what can agricultural economic research contribute?, European Review of Agricultural Economics, Vol. 26. no 3.
- Szács, I., Csendes, B., Palovics, B. (2003): Földbirtok - politika, a földtulajdon fejlesztésének főbb irányai, MTA.
- Tanka, Ende (1999): Lépésenkyszer a magyar földpolitikában, Gazdaság és Jog, br. 11. Budapest
- Tanka, Endre (2003): Földet vissza nem kapunk,
<http://www.tabulas.hu/okotaj/18/01.html>, 8.12.

Vadnal, Katja (2003): Concept of Multifunctional Agriculture and its Application, Simpozijum Agroekonomista, Poljoprivredni fakultet Beograd, 25-26. september.

***Common Agricultural Policy (CAP): from creation to the present day, <http://www.defra.gov.uk/farm/capreform/>, 7.12.2003

*** Határozatok tára, br. 34. 1998, Budapest

*** Európai mezőgazdaság Magyarországon, EU Kommunikációs Közalap tány, Budapest, 2003.

***EU- évkönyv 2003 - Földkérdés és csatlakozás.

*** 1994 évi LV törvény.

***NVT - Nemzeti vidékfejlesztési terv az EMOGA Garanciarészleg intézkedéseire, 2003 mart.

HUNGARIAN LAND POLICY IN REFERENCE TO EUROPEAN UNION ACCESSION

Somogyi, Sándor

SUMMARY

European Union members and candidate nations are developing multifunctional agriculture.

CAP is in the process of transforming into CARPE.

PHARE, ISPA and SAPARD are EU programs helping candidates prepare for membership.

Candidates for membership are developing the legal and institutional framework necessary for functioning within the EU.

The EU allows member states to develop their individual land policies as long as free circulation of capital and no discrimination of citizens from other member countries regarding land ownership and use of land are secured.

National land policies are formulated according to traditions and targets of individual states.

In Hungary, structural problems of agriculture stemming from privatization need to be addressed by development of new land policies.

The very rigorous conditions for use of EU assistance are linked to development of a network of institutions and system for management and control of assistance usage which have to be in place before the date of official membership.

KEY WORDS: CAO, CARPE, EU, physical block plot identification, multifunctionality, register of producers, rural development, subsidies, land policy